

سالاری، میریم، ۱۳۵۹
ایدئولوژی انقلاب اسلامی ایران / تأليف: میریم سالاری سهدران، عباس کاکائی
با غچه میشه.
عنوان و نام پدیدآور:
مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
فروست:
شابلک:
موضوع:
وضعیت فهرستنويسي:
يادداشت:
يادداشت:
شناسه:
شناخته:
ردبهندی:
ردبهندی کنگره:
ردبهندی دیبویی:
شماره کتابشناسی ملی:

تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۳
۲۰۶ ص:

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی؛ ۹۴۲
اندیشه سیاسی؛ .۵۳

۲ - ۷۳۵-۴۱۹-۹۶۴-۹۷۸ : ۸۰۰۰ ریال
فیضا.

کتابنامه: ص ۲۲۷ - ۲۳۷

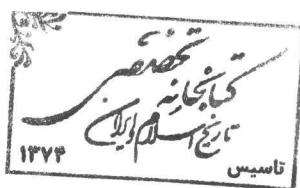
ایران - تاریخ - انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷
کاکائی، عباس، - ۱۳۶۰

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی
DSR ۱۵۵۳/۱۷۱۹

۹۵۵/۰۸۳

۳۶۷۹۳۰۵

ایدئولوژی انقلاب اسلامی ایران

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات

عنوان: ایدئولوژی انقلاب اسلامی ایران

تألیف: مریم سالاری سه دران و عباس کاکائی باغچه میشه

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ قیمت: ۸۰۰۰ تومان

حروف چینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۷۸_۹۶۴_۴۱۹_۷۳۵_۲

ISBN: 978-964-419-735-2

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، روبروی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۱۹۵۴

مرکز اسناد انقلاب اسلامی، صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۰۲۲۱۱۱۹۴ تلفکس: ۰۲۲۱۱۱۷۴

www.irdc.ir

این اثر یکی از موضوعات «طرح
تدوین تاریخ انقلاب اسلامی» است
که در مرکز اسناد انقلاب اسلامی
تهیه شده و کلیه حقوق آن برای
مرکز محفوظ می‌باشد.

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه
۱۷	پیشگفتار
بخش اول	
۲۱	مطالعات نظری
۲۳	فصل اول: جهان‌بینی
۲۳	۱- تعریف
۲۲	۲- انواع جهان‌بینی
۲۴	الف) جهان‌بینی توحیدی
۲۵	ب) جهان‌بینی مادی
۲۷	فصل دوم: ایدئولوژی
۲۷	۱- تعاریف و مفاهیم
۲۹	۲- تحولات مفهومی ایدئولوژی
۳۱	۳- کارکرد ایدئولوژی
۳۳	۴- رابطه‌ی ایدئولوژی و حکومت
۳۶	۵- ایدئولوژی‌های سیاسی
۳۶	۱- ایدئولوژی مارکسیستی
۴۰	۲- ایدئولوژی لیبرالیسم
۴۲	۳- ایدئولوژی محافظه‌کاری
۴۷	فصل سوم: رابطه‌ی بین ایدئولوژی و جهان‌بینی

بخش دوم:

۴۹	ایدئولوژی‌های پیش از انقلاب و چالش‌های آن از منظر انقلاب اسلامی
۵۲	فصل اول: مشروطه‌خواهی در ایران.....
۵۴	۱- ایران باستان و نخبگان تجددگرا.....
۵۵	۱-۱- روشنفکران مشروطه.....
۵۹	۲- علل انحراف مشروطیت از منظر امام خمینی.....
۶۳	فصل دوم: ناسیونالیسم.....
۶۴	۱- گفتمان مدرنیسم پهلوی
۶۹	فصل سوم: مارکسیسم.....

بخش سوم:

۷۱	تکوین ایدئولوژی انقلاب اسلامی ایران: ظهور تشیع.....
۷۵	فصل اول: تکوین ایدئولوژی انقلاب اسلامی
۷۵	۱- انقلاب اسلامی ضدگفتمان مدرنیسم.....
۷۶	۲- زمینه‌های تکوین ایدئولوژی انقلاب اسلامی
۷۷	فصل دوم: تشیع: بنیادی ترین علت ایدئولوژیک انقلاب اسلامی ایران.....
۷۷	۱- زمینه‌های تفکر اسلام شیعی در بروز انقلاب اسلامی ایران.....
۸۰	۲- ارکان تفکر شیعی: مبادی تئوریک
۸۰	۲-۱- امامت.....
۸۲	۲-۲- عدل.....
۸۴	۳- هنجارهای فرهنگی - سیاسی ایدئولوژی تشیع.....
۸۴	۱-۳- جهاد.....
۸۵	۲-۳- شهادت.....
۸۶	۳-۳- امر به معروف و نهی از منکر.....
۸۷	۴- رهبری
۸۸	۱-۴- ویژگی‌های شخصیتی امام خمینی.....
۸۹	۱-۱-۴- ویژگی‌های شخصیتی امام خمینی (ره).....

۴-۱-۲- امام خمینی و اسطوره‌های شیعی

..... ۹۰	بخش چهارم:
..... ۹۳	کار کرد ایدئولوژی در انقلاب اسلامی
..... ۹۷	فصل اول: انقلاب اسلامی و نقد ترتیبات اجتماعی
..... ۹۷	۱- سلطه‌ی امپریالیسم
..... ۹۸	۲- شرایط ظالمانه‌ی اقتصادی، استثمار و غارت منابع
..... ۹۹	۳- استبداد و ستم
..... ۱۰۰	۴- بوروکراسی فاسد شاه
..... ۱۰۳	۵- انحراف و فساد
..... ۱۰۴	۶- قوانین و سیاست‌های ضد اسلامی
..... ۱۰۷	فصل دوم: طرح مفاهیم و ارزش‌های جدید
..... ۱۰۷	۱- امام خمینی و طرح ارزش‌های جدید در ایدئولوژی انقلاب اسلامی
..... ۱۰۷	۱-۱- ارزش‌های اجتماعی
..... ۱۰۹	۱-۲- ارزش‌های معنوی
..... ۱۱۱	۱-۳- ارزش‌های فردی
..... ۱۱۱	۲- ارزش‌ها و اصطلاحات فرهنگی جدید در سیاست خارجی جمهوری اسلامی
..... ۱۱۱	به عنوان شمره‌ی ایدئولوژی انقلاب اسلامی
..... ۱۱۳	فصل سوم: تغییر وضع موجود و تصویر وضعیت مطلوب
..... ۱۱۵	۱- گسترش ایدئولوژی انقلاب و تغییر وضع شیعیان
..... ۱۱۶	۲- صدور انقلاب
..... ۱۱۶	۱-۱- صدور مسالمت آمیز انقلاب اسلامی
..... ۱۱۷	۱-۲- صدور انقلاب از منظر امام خمینی
..... ۱۱۹	۱-۳- الگوهای صدور انقلاب
..... ۱۲۳	۲- آگاهی سیاسی و بیداری اسلامی
..... ۱۲۵	۳- احیای هویت اسلامی در جهان اسلام

بخش پنجم:

۱۲۷.....	ویژگی‌های سلبی ایدئولوژی انقلاب اسلامی ایران.....
۱۳۱.....	فصل اول: نفی استبداد وطنی
۱۳۳.....	۱- ویژگی‌های استبداد پهلوی.....
۱۳۶.....	۲- رویکرد ضد استبدادی انقلاب اسلامی
۱۳۹.....	فصل دوم: نفی امپریالیسم و مبارزه با نظام سلطه
۱۴۲.....	۱- نفی سلطه و سلطه‌پذیری
۱۴۵.....	فصل سوم: تولی و تبری
۱۴۵.....	۱- تولی و تبری در آیات و روایات
۱۴۸.....	۲- ولاء مثبت و منفی در اسلام.....
۱۵۰.....	۳- فلسفه‌ی تولی و تبری در ایدئولوژی انقلاب اسلامی
۱۵۱.....	۴- مصاديق تولی از منظر ایدئولوژی انقلاب اسلامی
۱۵۱.....	الف) روابط برادرانه با کشورهای اسلامی
۱۵۲.....	ب) روابط دوستانه با کشورهای کافر غیرمتخاصم
۱۵۳.....	۵ - مصاديق تبری از منظر ایدئولوژی انقلاب اسلامی
۱۵۴.....	الف) روابط خصمانه با کشورهای کافر متحارب
۱۵۴.....	ب) روابط خصمانه با کشورهای خائن

بخش ششم:

۱۵۷.....	شعارهای راهبردی ایدئولوژی انقلاب اسلامی ایران.....
۱۶۱.....	فصل اول: استقلال.....
۱۶۱.....	۱- واژه‌ی استقلال.....
۱۶۲.....	۲- استقلال در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.....
۱۶۳.....	۳- وجوده مختلف استقلال
۱۶۳.....	الف) استقلال اقتصادی.....
۱۶۴.....	ب) استقلال سیاسی

۱۶۵.....	پ) استقلال فرهنگی
۱۶۶.....	ت) استقلال نظامی
۱۶۹.....	فصل دوم: مفهوم نه شرقی نه غربی.....
۱۶۹.....	۱- اصل نه شرقی و نه غربی در روابط ایران با غرب و شرق
۱۷۰.....	۲- شعار نه شرقی و نه غربی در ایدئولوژی انقلاب اسلامی
۱۷۵.....	فصل سوم: آزادی.....
۱۷۵.....	۱- نظریات کارگزاران انقلاب در باب آزادی.....
۱۷۵.....	الف) آزادی از دیدگاه امام خمینی.....
۱۷۶.....	ب) آزادی از دیدگاه شهید مطهری
۱۷۸.....	۲- آزادی در قانون اساسی جمهوری اسلامی
۱۷۹.....	۳- آزادی در ایدئولوژی انقلاب اسلامی
۱۸۳.....	فصل چهارم: جمهوری.....
۱۸۳.....	۱- مفهوم جمهوری
۱۸۵.....	۲- شاخصه‌های جمهوریت
۱۸۵.....	۳- سیر جمهوری در اندیشه‌ی سیاسی ایران.....
۱۸۶.....	۴- ایدئولوژی انقلاب اسلامی و مفهوم جمهوری.....
۱۸۶.....	الف) دیدگاه امام خمینی درباره‌ی جمهوریت
۱۸۷.....	ب) دیدگاه شهید مطهری درباره‌ی جمهوری
۱۸۹.....	۵- عناصر جمهوریت در قانون اساسی
بخش هفتم:	
۱۹۳.....	بعد سیاسی ایدئولوژی انقلاب اسلامی
۱۹۷.....	فصل اول: انقلاب اسلامی ایران: پیوند دین و سیاست
۱۹۷.....	۱- تعریف سیاست و اقسام آن از دیدگاه امام خمینی.....
۱۹۸.....	الف) سیاست کامل یا الهی که از آن به سیاست نبوی، انسانی و اسلامی نیز تعبیر می‌کنند.....
۱۹۹.....	ب) سیاست ناقص یا تکبعده که از آن به عنوان سیاست حیوانی می‌توان یاد کرد.....

۲۰۰	ج) سیاست شیطانی
۲۰۱	۲- دیدگاهها درباره‌ی رابطه و عدم رابطه‌ی دین و سیاست
۲۰۱	الف) رابطه‌ی دین و سیاست
۲۰۲	ب) عدم رابطه‌ی دین و سیاست
۲۰۴	۳- نظریه‌ی وحدت دین و سیاست در گفتمان امام خمینی
۲۰۵	۴- جامعیت دین اسلام از دیدگاه امام
۲۰۷	فصل دوم: تأسیس حکومت اسلامی
۲۰۷	۱- ضرورت تشکیل دولت و حکومت در ایدئولوژی انقلاب اسلامی
۲۰۹	۲- ضرورت حکومت در نظام ولایت فقیه
۲۱۱	فصل سوم: ولایت فقیه
۲۱۲	۱- نظریات مختلف در باب ولایت فقیه
۲۱۳	۲- مبنای ولایت فقیه
۲۱۵	۳- براهین: ولایت فقیه
۲۱۵	۳-۱- براهین عقلی (برهانی - جدلی)
۲۱۷	۴- نظریه‌ی امامت و ولایت
۲۱۹	۵- نسبت ولایت مطلقه‌ی فقیه با قانون اساسی
۲۲۷	کتابنامه
۲۳۹	نمايه

مقدمه

در تحولات اجتماعی بشر نقش آرمان‌ها و اندیشه‌ها بی‌بدیل و آشکار است؛ زیرا آنچه انسان را از سایر جانداران جدا می‌سازد، برخورداری او از موهبت‌ها و استعدادهای فکری و ذهنی و توانایی اندیشیدن و انتخاب کردن است. آرمان‌ها دارای دو بخش جهان‌بینی (هست‌ها و نیست‌ها) و ایدئولوژی (بایدها و نبایدها) هستند و همواره رابطه‌ی تنگاتنگی بین جهان‌بینی و ایدئولوژی وجود دارد. وقتی ما از هست‌ها و نیست‌های ویژه‌ای سخن می‌گوییم، بایدها و نبایدهای خاصی را نیز در برابر خود می‌یابیم و البته واضح است که منطقاً نمی‌توان از یک گروه هست و نیست (یک جهان‌بینی خاص) هر نوع از باید و نباید (ایدئولوژی‌های متفاوت) را استخراج کرد.

مطالعه‌ی انقلاب‌ها حاوی این نکته است که گسترش ایدئولوژی‌های جدید در میان نخبگان و توده‌ها به‌ویژه در دوره‌های پایانی رژیم‌های پیشین، همواره وجود داشته است و این عامل شاید مهم‌ترین مسئله در میان عوامل ایجاد کننده‌ی انقلاب بوده است. قرن هیجدهم در فرانسه‌ی پیش از انقلاب به دلیل طرح و گسترش ایدئولوژی‌های جدید توسط گروهی از متفکران و اقبال عمومی به این اندیشه‌ها، «قرن روشنگری» خوانده شده است. در روسیه‌ی پیش از انقلاب ۱۹۱۷ به‌ویژه پایان قرن نوزدهم و آغاز قرن بیستم، نیز گروه‌های مختلفی به پراکندن افکار جدید و نفوذ بر روی نخبگان و توده‌ها مشغول بودند و این تلاش‌ها در فراهم شدن زمینه‌های وقوع انقلاب ۱۹۱۷ نقش داشت. این وضعیت به گونه‌ی خاصی در دهه‌های پایانی رژیم پهلوی در ایران نیز دیده می‌شد؛ به گونه‌ای که دو دهه‌ی پایانی عمر این رژیم تلاش‌های گسترده‌ی روحانیت انقلابی و روشنفکران مسلمان در فراهم نمودن زمینه‌های

بازگشت به خویشتن و فرهنگ خودی در مقابل هجوم همه‌جانبه غرب و اندیشه‌های غربی را می‌بینیم. همان‌گونه که اسلام دینی جامع و کامل و دربرگیرنده تمام جنبه‌های زندگی بشر - چه فردی و چه اجتماعی - می‌باشد و در همه‌ی حیطه‌ها از جمله در سیاست، اقتصاد، جامعه، فرهنگ، عرفان، اخلاق، علم و... آموزه‌های ناب الهی دارد، انقلاب اسلامی ایران نیز در مقایسه با انقلاب‌های دیگر از یک ایدئولوژی منحصر به فرد و بی‌سابقه برخوردار است؛ به گونه‌ای که در این ایدئولوژی علاوه بر تأکید بر جنبه‌های ویژه یعنی تشکیل جمهوری اسلامی و ولایت فقیه، نقاط مثبت ایدئولوژی‌های انقلاب‌های دیگر مانند آزادی، برابری، استقلال و پیشرفت نیز وجود دارد. در حقیقت ایدئولوژی انقلاب اسلامی بیانگر ارائه‌ی طرح و راه جدیدی به ملت‌های تحت ستم جهان برای کسب استقلال و رهایی از سلطه‌ی قدرت‌های جهانی و ساختن جامعه‌ای آزاد و آباد براساس آموزه‌های بومی است. در این میان، کسب استقلال که از عناصر مهم ایدئولوژی انقلاب اسلامی است، پیش‌شرط لازم برای دستیابی به جامعه آرمانی مورد توجه انقلاب اسلامی می‌باشد. واضح است که قدرت‌های جهانی که جای پا و منافع اقتصادی و راهبردی خود را با این انقلاب از دست داده‌اند، با تمام قدرت با آن به مبارزه برخیزند؛ هرچند تجربه نشان داده است که درگیری با انقلاب‌های بزرگ و توده‌ها و نخبگان وفادار به آن نتیجه‌ای جز رسوایی و شکست درپی ندارد.

به طور کلی، ایدئولوژی انقلاب اسلامی یک ایدئولوژی درون‌زا، از نظر فرهنگی اصیل، از حیث همراهان بسیار فراگیر و دربرگیرنده اکثر قریب به اتفاق مردم بوده است و به همین دلایل، علی‌رغم قدرت زیاد رژیم پیشین، با به صحنه آمدن عموم مردم انقلاب با سرعت خیره‌کننده‌ای به پیروزی رسید و پس از انقلاب نیز سامان سیاسی جدید به سرعت ایجاد گردیده رسمیت یافت و ثبات قابل اعتمادی را پدید آورد. همچنین انقلاب توانست در طول سه دهه‌ای که از عمر آن می‌گذرد، توطئه‌های گوناگون قدرت‌های جهانی علیه خود را پشت سر گذارد و بر موضع خود ایستادگی نماید. پژوهش حاضر با محوریت مبانی اندیشه‌ای به بررسی ایدئولوژی انقلاب اسلامی پرداخته است که امید است مورد توجه مخاطبان قرار بگیرد.

در پایان ضمن تشکر از نویسنده‌گان محترم، از زحمات ناظران علمی اثر آقایان دکتر

میرحواس احمدزاده، دکتر رشید جعفرپور، دکتر اکبر اشرفی و مصطفی رضانیا و نیز همکاران محترم در مؤسسه‌ی فرهنگی هنری و انتشارات قدردانی می‌شود.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

پیشگفتار

وقوع انقلاب اسلامی ایران موجب تحول و دگرگونی در ایدئولوژی غالب کشور شد، که نه تنها در بعد ملی احیاگر طرح‌ها، برنامه‌ها و نظریات خاصی برای حکومت و دولت بوده، بلکه در بعد جهانی نیز با توجه به جهان‌شمولی مکتب اسلام، افکار و نظریات خاصی را دارا بوده است. زیرا اسلام برخلاف جهان‌بینی‌های مادی از نظر جهان‌بینی فلسفی یک نظام کامل و چند‌بعدی است. بدین معنی که فقط در یک زمینه‌ی خاص همچون در باب اقتصاد یا اخلاق یا سیاست و... نظری ندارد، بلکه در کلیه‌ی زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی دارای دیدگاه و نظر است و به صورت یک مجموعه هماهنگی است که اجزای آن با یکدیگر مرتبط بوده و روی یکدیگر اثر می‌گذارند. اسلام همواره انسان، گروه یا جامعه را جدا از محیط و مجزا از ارزش‌ها و قوانین حاکم بر محیط آن ارزیابی نمی‌کند و اینها همان خصوصیات نظام‌گرایی یا تفکر نظام‌مند و چند‌بعدی جهان‌بینی اسلامی است. این جهان‌بینی زمانی در ایران خود را در قالب ایدئولوژی انقلاب اسلامی^۱ نشان داد که نظام اجتماعی و سیاسی ایران آمیخته با جهان‌بینی‌های مادی و غربی بود و به تعبیر مقام معظم رهبری «فقدان یک فکر و یک اندیشه‌ی راهنمای ایدئولوژی متمکی به یک فکر و تلقی درست از عالم وجود، مهم‌ترین خلاً دنیای غرب است» که ایران قبل از انقلاب نیز در این مدار سیر می‌کرد، لذا ظهور ایدئولوژی انقلاب اسلامی در نتیجه‌ی این گستالت خلاً در ایران بود.

در عرصه‌ی بین‌المللی ایدئولوژی انقلاب اسلامی زمانی پا به عرصه‌ی وجود گذاشت

۱. درباره‌ی رابطه‌ی ایدئولوژی و جهان‌بینی نظریات مختلفی وجود دارد. این پژوهش ایدئولوژی انقلاب اسلامی را به عنوان فصلی از چارچوب کلان جهان‌بینی اسلامی می‌داند که در طول تاریخ، مغفول مانده است. انقلاب اسلامی ایران یعنی بازگشت به این صور ازلی که خود را در چارچوب «ایدئولوژی انقلاب اسلامی» بروز داد.

که دنیا در حال تجربه‌ی ایدئولوژی‌هایی بود که کارآیی خود را از دست داده بودند. بررسی اجمالی ایدئولوژی‌های حاکم بر انقلاب‌های فرانسه و روسیه نشان می‌دهد که مکتب‌های لیبرالیسم و مارکسیسم، با برداشت‌های مادی خود افق محدودی را برای پیروان خود ایجاد و حتی نقش مهمی هم در ایجاد انگیزه‌ی لازم در براندازی رژیم‌های پادشاهی فرانسه و روسیه نداشته‌اند و در پیاده‌کردن ارزش‌ها و معیارهای خود بعد از سقوط نظام‌های مطرود با مشکل مواجه شدند؛ زیرا با بنیان‌های عقیدتی عامه مردم در تعارض بودند، لذا این ایدئولوژی‌ها هرگز نتوانستند خمیرمایه‌ی لازم را در ایجاد تشکل، انسجام و وحدت اقتشار و توده‌های جوامع خود فراهم کنند و تنها به عنوان ایدئولوژی طبقه‌ی خاص روشنفکر و با تعابیر متفاوت باقی ماندند. در عرصه‌ی داخلی، تاریخ معاصر کشور و پیش از گسترش ایدئولوژی انقلاب اسلامی، سه ایدئولوژی، در دوره‌های مشروطه و ملی کردن نفت به صحنه آمد که به دلیل ناسازگاری عقایدشان با جامعه مذهبی ایران و واپستگی آنها به قدرت‌های بیگانه و کارنامه‌ی ناموفق احزاب کمونیستی در سایر نقاط جهان و مهم‌تر از همه تلاش‌های روحانیت انقلابی از جمله امام خمینی و تلاش ایشان برای تکوین ایدئولوژی انقلاب اسلامی از صحنه طرد گردیدند.

در پاسخ به این خلاهای موجود در عرصه‌ی داخلی و بین‌المللی و ناکارآمدی ایدئولوژی‌های مادی، ایدئولوژی انقلاب اسلامی ایران پا به عرصه‌ی وجود نهاد. این ایدئولوژی پاسخی قدرتمند به خواسته‌های سیاسی‌شده‌ی معاصر و در عین حال مؤیوس شده از مکاتب مادی بود. ایدئولوژی انقلاب اسلامی برخلاف ایدئولوژی‌های فوق الذکر که هرکدام بر جنبه‌های خاصی از فرهنگ، سیاست و اقتصاد توجه می‌کردند، دارای ماهیت اسلامی است که همه‌ی علل و عوامل قبلی را یکجا دربر داشته و تأمین‌کننده‌ی همه‌ی آن جهت‌هast و این دقیقاً همان جهان‌بینی اسلامی است که در اسلام نمی‌توان یک بعد از ابعاد زندگی را مورد عنایت قرار داد و بقیه را به فراموشی سپرد؛ زیرا اسلام دین جامع و کاملی است که برای تأمین سعادت بشر در همه‌ی جوانب آن آمده است و نمی‌توان آن را در یک بعد منحصر دانست. آنچه عامل پویایی ایدئولوژی انقلاب اسلامی ایران محسوب می‌شود، اسلام شیعی است که از نظر اکثر محققان انقلاب بن‌مایه‌ی اصلی انقلاب اسلامی ایران محسوب می‌شود.

این ایدئولوژی توانست تغییرات بنیادین، ساختاری و معناداری در جامعه ایجاد کند، امام خمینی(ره) با بازخوانی آموزه‌های سیاسی اسلام شیعی و بهویژه با بهره‌گیری از الگوی حکومتی حضرت امیرالمؤمنین(ع)، روایتی از اسلام شیعی ارائه کرد که با مفاهیم دوران مدرن سازگاری داشت. اسلام شیعی یا به عبارت دیگر ایدئولوژی تشیع آیین محافظه‌کار و تقدیرگرا نیست، بلکه در اصل ایدئولوژی انقلابی است که تمام جنبه‌های زندگی بهویژه سیاست را دربر می‌گیرد و به ملت‌ها می‌آموزد که با تمام اشکال ستم و استعمار مبارزه کنند. تحولات جدید خاورمیانه و موج نو بیداری اسلامی در آفریقا و منطقه به خصوص تحولات کشورهای شیعی بیش از هرچیز گویای سهم عمدی این ایدئولوژی در تحولات سیاسی - اجتماعی می‌باشد.

بنابراین به‌طورکلی، ایدئولوژی انقلاب اسلامی یک ایدئولوژی درونزا، از نظر فرهنگی اصیل، از دید همراهان بسیار فراگیر و دربرگیرنده‌ی اکثر قریب به اتفاق مردم بوده است. وحدت آرمانی و اصالت فرهنگی آرمان ایدئولوژی انقلاب اسلامی، آشکارا تأثیر خود را در تحولات زمان انقلاب و پس از انقلاب بر جای نهاد و ثبات سیاسی قابل اعتمادتری را ایجاد کرد. به همین دلایل، این پژوهش تلاش دارد تا وجود مختلف این ایدئولوژی را بررسی کند. پژوهش حاضر دربر گیرنده‌ی یک مقدمه، هفت بخش و نتیجه‌گیری است. در مقدمه به طرح مسئله پرداخته است. بخش اول دربرگیرنده‌ی مطالعات نظری پیرامون جهانی‌بینی و ایدئولوژی می‌باشد. هدف از ارائه‌ی الگوی نظری صرفاً بیان و توصیف نظریات ایدئولوژی نیست، بلکه علاوه بر تبیین تئوریک موضوع پژوهش، از این طریق به دنبال آن هستیم که در بخش دوم جایگاه ایدئولوژی‌های بیش از انقلاب اسلامی را نشان دهیم و بلافاصله از این طریق از بخش سوم به بعد نقاط قوت ایدئولوژی انقلاب اسلامی با سایر نظریاتی که تاکنون در ایران و جهان به آن پرداخته‌اند مشخص شود. در بخش چهارم در پرتو مباحث نظری فصل‌های پیشین به ارائه‌ی کارکردهای ایدئولوژی در انقلاب اسلامی می‌پردازیم. در این فصل کارکردهای اصلی ایدئولوژی در انقلاب اسلامی و در صحنه‌ی سیاست خارجی با الهام از آموزه‌های امام خمینی و نظریات سیاسی ایشان، مورد بررسی قرار می‌گیرد. در بخش پنجم ایدئولوژی انقلاب اسلامی برای تبیین و تأسیس خود ویژگی‌های سلبی ایدئولوژی

خود را به رخ ایدئولوژی‌های دیگر می‌کشد. در بخش ششم در پرتو این ویژگی‌های سلبی شعارهای راهبردی ایدئولوژی انقلاب اسلامی مشخص می‌شود. این فصل شامل مطالعاتی در زمینه‌ی استقلال و وجه آن، مفهوم جمهوری در ایدئولوژی انقلاب اسلامی ایران و آزادی می‌باشد. در بخش هفتم ابعاد سیاسی ایدئولوژی انقلاب که به پیروزی انقلاب اسلامی و تأسیس حکومت اسلامی منجر شد مورد بررسی قرار می‌گیرد و در نهایت به نتیجه‌گیری ختم می‌شود.